

AMŽINOSIOS TIESOS

Kiekvienas žmogus savo regėjimo lauko ribas laiko viso pasaulio ribomis.

Arthur Schopenhauer

Negali būti laisvės per prievartą.

Gandhi

Kai žmogus atsiskiria nuo bandos ir ima mąstyti savarankiškai, jį pavadina atskalūnu.

Archibald MacLeish

Jei atsiribosime nuo gyvenimo triukšmo, išgirsime tylų vidinį balsą... jis pasakys, ką mes turime daryti.

Christopher Reeve

Protingas žmogus prie daugumos šlietis neturėtų – ten žmonių užtenka ir be jo.

G. H. Hardy

Dalykus padaryti sudėtingus ir painius gali kiekvienas kvailys. Ir tik genijus – drąsus genijus – sugeba pasielgti atvirkiškai.

Albert Einstein

Bailys meilės skleisti negali – tai yra tik drąsių žmonių privilegija.

Gandhi

Visada stenkitės žvelgti į šviesiąją gyvenimo pusę...

Eric Idle

I

Nė viena snaigė nesijaučia kalta dėl sniego griūties kalnuose

Dauguma žmonių yra tik kiti žmonės. Jų mintys tėra kieno nors nuomonės, jų gyvenimai – kitų gyvenimų atkartojimas, o emocijos – tikrų išgyvenimų kopijos.

Oscar Wilde

Paskutinį praeito amžiaus dešimtmetį aš ėmiausi nuostabaus darbo – kelionės į save. Neturėjau nė menkiausio supratimo, kur tai nuves, vis dėlto ryžausi. Nes jau apkarto. Pasaulis atrode beprasmis: neteisybė, kvailystė, sistema, verčianti žmones mažais robotukais, lakstančiais vis tų pačių pasikartojančių potyrių rate, kurį jie beviltiškai vadina „gyvenimu“. Mes negyvename savo gyvenimų – jis gyvena mus.

Žinoma, pasitaiko išimčių, tačiau daugeliui žmonių yra nurodoma, apie ką mąstyti, kur eiti, ką ir kaip veikti. Klystu? Na, tai iš kur gaunate „informaciją“, kaip reikia vertinti save ir aplinkinį pasaulį? Kas nusprendžia, kada privalote keltis kiekvieną darbo dieną? Kas pasako, kur jums eiti ir ką nuėjus veikti? Kas nurodo, kaip tai daryti? Jei esate vienas iš daugumos žmonių, dabar reziduojančių šiame „svajonių pasaulyje“, tai sprendimus darote ne jūs – juos diktuoja „sistema“, tam tikras kontrolės voratinklis, primetantis jūsų būčiai savo valią.

Gaunate „informaciją“ per žiniasklaidą, kuri diena iš dienos bruka melą, ir nusprendžiate, ką galvoti ir kuo tikėti. Jums reikia keltis tam tikru laiku, nes privalote nepavėluoti į darbą. Keliaujate ten, kur liepia viršininkai, ir vykdate jų nurodymus. Jeigu mėginsite maištauti, jus atleis, o kai neturėsite pinigų, neišlaikysite namų ar net neturėsite

maisto. Ir tai liečia ne vien jus. Kaip bus su jūsų šeima ir kitais nuo jūsų priklausančiais žmonėmis? Jei netarnausite sistemai, kokios pasekmės laukia *ju?* Siekdami pildyti prisiimtus įsipareigojimus ir reikmes, kas dieną privalote stengtis kitų žmonių labui. Jūsų viršininkai savo ruožtu taip pat vergiškai vykdo nurodymus tų, kurie kontroliuoja *juos*, ir taip pat – šiukštu! – nenusižengia nustatytai tvarkai. Kiekvienas bosas turi savo bosą.

Štai ūkininkas, tiekiantis maisto produktus prekybos centrams – jis liepia savo ūkio darbininkams atlikti tam tikras užduotis, o jeigu šie atsisakys, jis juos atleis. Ūkininkas taip pat vykdo parduotuvės reikalavimus, priešingu atveju jis netektų savo produkcijos supirkėjo ir jo verslas žlugtų. Aukštesniame lygmenyje esantys prekybos centro vadovai turi atsiskaityti akcininkams, o pastarieji taip pat turi savo viršininkus, kurie tarnauja *savo* viršininkams. Taip viskas ir sukasi priklausomybės bei primestos valios ratu. Vieno žmogaus vergas yra kito ponas, vieno žmogaus avis yra kito žmogaus piemuo. Taip sutvarkytas pasaulis. Kas nors ką nors kontroliuoja, ir tai yra daroma milijonais būdų. Ką vadiname „laisvosios visuomenės“ vardu, tėra kitu vardu pavadinti *gulagai*. Ne mums tarnauja sistema – mes jai. Mes vergai, įtikinėjantys save, kad esame laisvi, kadangi nė už ką nenorime matyti savo bjaurios padėties.

Kartą dalyvavau vienos Amerikos radijo stoties laidoje. Vykstant laidai, paskambino klausytojas ir tėškė fantastišką mintį: jis prilygino žmoniją neištikimos žmonos vyrui, kuris, žinodamas apie neištikimybę, desperatiškai mėgina įtikinti save, jog tai netiesa. Kai žmona grįžta namo, jis užverčia ją klausimais, kur ji buvusi ir su kuo. Vyras puikiai žino tiesą, tačiau užsispyręs viliasi, kad žmonos pasiaiškinimai bus įtikinami ir jis toliau galės save kvailinti manydamas, kad viskas jų šeimoje yra gerai. Jam priimtinesnis tobulas melas nei nemaloni tiesa. Taip ir žmonės – jie nenori matyti, kokia sugedusi yra jų valdžia, jiems baugu klausinėti, kodėl šalys pradeda karus prieš beginklius piliečius, galbūt net juos pačius. Kai valstybės vadovai skelbia melą ir žarsto at-

siprašymus dėl savo absurdiškų veiksmų, daugelis su tuo sutinka, nes *nori* tikėti, kad melas yra tiesa. Taip, valdžia nėra geranoriška liaudies tarnaitė, o visiškai priešingai. Reikia realiai įvertinti, kad jėgos, kontroliuojančios Jungtines Valstijas, įstengė surežisuoti rugsėjo 11 dienos teroro išpuolį ir tuo apkaltinti visai kitus žmones. Vėliau tos pačios jėgos begėdiškai dalyvavo aukų laidotuvių ceremonijose, žinodamos, kas iš tikro kaltas dėl to baisaus išpuolio. Kiek žmonių turi tvirtybės tą suvokti ir ką tai jiems reiškia? Tai yra pagrindinė priežastis, kodėl oficialiai skelbiamas melas yra priimamas kaip tiesa. Tiesa per sunki. Verčiau gražus melas.

Tą patį galima pasakyti apie žmonių konformizmą, kai jie kalba apie savo gyvenimą: „Turiu didelį namą ir galingą automobilį, argi ne gerai gyvenu?“ Žinoma, namas ir automobilis yra puiku, tačiau *gyvenimas*? Kiek žmonių daro tai, ką jie iš tikro nori daryti? Kiek yra iš tikrųjų laimingų, patenkintų gyvenimu, santaikoje su savimi? Labai nedaug. Ar tai savaime nėra gyvenimo parodija? Beprotybė? Dauguma žmonių atlieka vadinamąją *pareigą*, kitaip tariant, tarnauja sistemai jos sudarytomis sąlygomis. Kodėl gyvenimas toks, koks jis yra? Ką bendra turi gyvenimas su teroro aktais ir gausybe aukų? Kur yra gyvenimas, jei kiekvieną rytą privalote keltis tuo pačiu laiku, gaišti spūstyse, stovėti eilėse prie transporto, eiti į tą patį darbą, nuo kurio jums bloga, kuriuo esate nusivylę ir nepatenkinti... o paskui, vakare, kankinatės tose pačiose spūstyse ir eilėse, grįžtate namo ir įsmeigiate akis į televizorių, kad galėtumėte pažiūrėti naktinį filmą ir pasijusti silpnapročiais? Ar tai iš tikro gyvenimas, kai siunčiate savo vaikus į mokyklas ir universitetus, idant šie virstų užprogramuotais sistemos sraigteliais? Betgi vėl verčiau įtikinsime save, kad turime „gerą darbą“, „gerą karjerą“, „gerą gyvenimą“, verčiau kalbėsime, kad suteikiame savo vaikams „gerą išsilavinimą“, nei pripažinsime siaubingą tiesą, kad gyvenimas yra mėšlas. Taip, mėšlas, palyginus su tuo, koks jis galėtų būti ir kokio mes trokštume. Iš tiesų, toks gyvenimas visiškai nėra gyvenimas. Tai tik ašarų šydas, paslėptas po tirštu tušu ir plačiais saviapgaulės dažų potėpiais.

Savo pasiekimus šioje sistemoje vertiname pagal pačios sistemos sugalvotą skalę ir manome, kad jie sudaro „sėkmės“ pagrindą. Tą dieną, kai rašiau šias eilutes, aptikau tyrimo apie psichinę ir emocinę Britanijos paauglių sveikata rezultatus, kurie, be abejonės, taikytini visam industrializuotam ir kompiuterizuotam pasauliui. Mokslinis darbas vadinosi taip: „Vyraujančios visuomeninės nuomonės įtaka paauglio psichinei sveikatai.“ Jis buvo paskelbtas žurnale „Vaikų psichologijos ir psichiatrijos žurnalas“ (*Journal of Child Psychology and Psychiatry*). Straipsnyje buvo pasakyta, kad per maždaug dvidešimt pastarųjų metų penkiolikmečių, kenčiančių nuo nerimo ir depresijos, skaičius išaugo 70 procentų. Taip, mes tikrai kalbame apie *penkiolikmečius!* Straipsnio autorius daro išvadą, jog pagrindinė šio dramatiško paauglių emocinių traumų skaičiaus augimo priežastis yra spaudimas „siekti sėkmės“. Dar vertėjo pridurti, kad sėkmė šiuo atveju suprantama taip, kaip mus ją verčia suprasti sistema. Autorius rašo, kad „spaudimas sėkmingai mokytis ir skolų grėsmė prisideda prie plačiai paplitusio „nelaimingumo jausmo“.

Britanijoje Tonio Bleiro (Tony Blair) vyriausybės sprendimu studentams, kai jie baigia universitetą, jau būna užkrauta skolų našta – norėdami susimokėti už mokslą, šie priversti imti paskolas. Skola reiškia, kad sistema jus kontroliuos, o tai yra tikroji priežastis, dėl kurios studentams brukamos paskolos. Minėtame straipsnyje taip pat pabrėžiamas laiko, praleisto mokykloje, ir laisvalaikio disbalansas (apie tai aš jau kalbu daug metų). Vaikai pratūno mokykloje penkias dienas per savaitę, jie būna ten ilgas valandas be pertraukų, o kai pagaliau „kalėjimo“ durys atsidaro, namie jų laukia kalnas namų darbų! Kada vaikai ir jaunuoliai ras laiko veikti tai, ką *jie* nori? Atsakymas toks: tarpuose tarp akademinų nesąmonių antplūdžio, kurio tikslas yra ruošti protinį pašarą. Jo kiekis auga tarsi ridenant sniego kamuolį. Tas kamuolys surenka vis daugiau mūsų laisvių ir unikalumo, jo užduotis yra maitinti sistemą.

Kitame darbe, kurio pavadinimas yra „Mokiniams skirtų reikalavimų apžvalga“ (2004 metais ją parengė Jungtinės Karalystės spau-

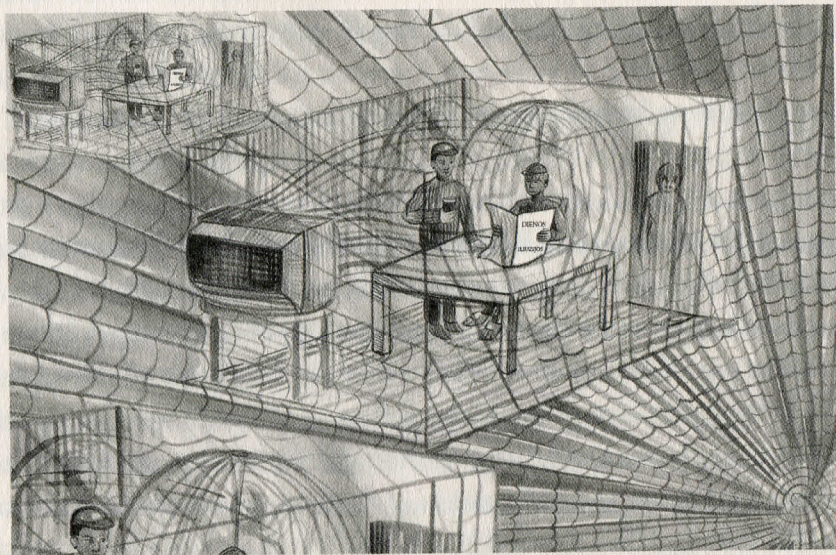
dos asociacija), buvo patvirtintos aukščiau minėtos tendencijos – net trys ketvirtadaliai apklaustųjų tėvų teigė, kad jų vaikai patiria gerokai didesnę spaudimą, nei patyrė jie patys, kai mokėsi mokykloje. Panašūs duomenys yra surinkti apie vaikų mokykloje patiriamą stresą bei nerimą, o tai turi nepaprastai didelės įtakos emocinei vaikų sveikatai ir dvasinei gerovei. Pagrindinis įtampos šaltinis yra egzaminai. Kodėl jie reikalingi? Kad atskleistų, koku mastu sistema kontroliuoja vaikų mąstymą, ar ne? Kitas įdomus dalykas yra tas, kad septyni iš dešimties tėvų primygtinai reikalauja, jog valstybė skirtų didesnes investicijas, idant vaikai ir jaunimas gautų geresnę psichiatrų ir psichologų pagalbą. Visagalis Dieve, gelbėk! Galbūt nereikia „gydyti“ problemos, verčiau jau *pašalinti priežastį?* Gal pavyktų pakeisti vaikų jauseną patarus jiems atsipalaiduoti ir linksintis, nes švietimas ir sistemos egzaminų laikymas tėra šlamšto krūva. „Švietimo“ tikslas yra skiepyti vaikams kolektyvinį mąstymą, koks patinka sistemai. Tai reiškia priklausomybę, apribojimus ir „aš negaliu“ bei „tu negali“ galvosena, kadangi kaip tik to sistema reikalauja iš kiekvieno žmogaus, kai šis nuo lopšio keliauja kapo duobės ar krematoriumo link. Tai, ką vadiname „išsilavinimu“, neatveria proto indo, priešingai – užsuka dangtelį. Albertas Einšteinas ne veltui sakė: „Vienintelis dalykas, kuris man trukdo mokytis, yra mano išsilavinimas.“ Dar Einšteinas pasakė, kad „išsilavinimas yra tai, kas lieka tada, kai žmogus pamiršta viską, ko mokėsi mokykloje“.

Kodėl tėvai didžiujasi, kai jų vaikai gauna gerus akademinus įvertinimus, tiksliai atspindinčius sistemos reikalavimus? Neteigiui, kad žmonės neturėtų siekti žinių, tačiau jei kalbame apie laisvę, tai mokymasis privalėtų vykti ne sistemos padiktuotomis, o *mūsų* sąlygomis. Liūdna matyti, kad politikai, valstybės tarnautojai, žurnalistai, mokslininkai, gydytojai, advokatai, teisėjai, verslininkai ir kiti žmonės, vadovaujantys arba tarnaujantys sistemai, neabejotinai yra tie, kurie buvo patekę į tą pačią akademinę mąstymo formavimo (indoktrinacijos) mašiną. Taip pat liūdna, kad intelektas neretai tapatinamas su sėkmingai išlaikytais egzaminais.

Kartą lankiausi diskotekoje, kurios šokių aikštelė buvo tuščia, nes disko žokėjus leido bjaurią muziką ir ji niekam nepatiko. Tas egoistas jokiais būdais nesutiko ką nors keisti, ir aš tada pasiteiravau jo, ar taip elgtis yra protinga. Išgirdęs klausimą, jis įniršo. Juk jis turėjo *įrodymą*, kad yra protingas – turėjo *mokslinį laipsnį*. Grynas juokas! Jei jis būtų turėjęs bent kiek nuovokos, tai būtų supratęs, kad žmonės nešoka todėl, kad muzika yra niekam tikusi. Vadinasi, ją reikia pakeisti, nes ji tinka tik sistemai, o ne žmonėms.

Daug kas tariasi esą laisvi, taip niekada ir nepatikrinę to teiginio tikrovėje. Jie yra lyg įsipainiojusios į voratinklį musės – kol net nemėgina judėti, joms atrodo, kad vos panorėjusios taps laisvos. O dabar jos to atseit nenori. (Tokia situacija parodyta pirmame paveikslėlyje.)

Tačiau jei pabandytų tapti laisvos, jos nemaloniai nustebtų, nes pamatytų, kad jų subinės priklijuotos prie kažkieno kontroliuojamos

1 pav.

„Bili, gal nueiname kur nors šiandien?“ – „Ne, ačiū, drauguži, man labai gerai čia sėdėti.“ – „Bet juk panorėję galėtume išeiti, ar ne?“ – „Žinoma!“ – „Tada viskas gerai. Kaip nuostabu būti laisvam!“

sistemos, o jos pačios netrukus bus patiektos pietums. Tokie į muses panašūs žmonės klusniai vykdo valdžios diktatorių paliepimus ir neklausinėdami bei nedvejodami palaiko iliuziją, kad jie visada turi pasirinkimo laisvę, tiesiog ja dar nepasinaudojo. „Kas čia ypatinga, kad mano sparnai išpainiojo į voratinklį? Aš juk niekur neskrendu.“ Esu sutikęs daugybę žmonių, kurie tvirtai tikėjo, kad jie yra laisvi, tačiau tai truko tik iki tos akimirkos, kol jie nusižengdavo „normoms“. Tuomet tikrovė jiems nušvisdavo kitomis spalvomis. Amerikiečių komikas Bilas Hiksas (Bill Hicks) yra pasakęs: „Esate laisvi elgtis taip, kaip mes liepiame.“ Tačiau taip save apgaudinėti tampa vis sunkiau. Deja, užuot mėginę įveikti kliūtį, žmonės paprastai nusigręžia nuo jos. Jie mėgsta skūstis savo gyvenimu ir visu pasauliu, tačiau nė piršto nepajudina, kad ką nors pakeistų. Juk daug patogiau išvengti atsakomybės ir apkaltinti ką nors kitą. Pasaulis tapo toks, kokį jį regime dabar, kadangi sudarėme sąlygas tą pasaulį valdyti mažumai. Dabar jau nepakanka vien tik badyti pirštais. Ir mes už tai atsakingi. Šia tema yra puikiai pasisakęs Volteras: „Nė viena snaigė nesijaučia kalta dėl sniego grūties kalnuose.“

Šis pasaulis ėmė vesti mane iš proto, kai man suėjo septyneri ar aštuoneri. O paskui pamačiau, kas slypi už iliuzijos, vadinamos tikrove. Man prieš akis atsivėrė durys ir aš žengiau pro jas neraginamas. Supratau, kad turėjo būti tam tikra priežastis, kodėl pasaulis toks absurdiškas ir kodėl tik nedaugelis sugeba tą pastebėti arba bent jau sau pripažinti. Nuo praeito amžiaus pabaigos kaupta patirtis man leido padaryti išvadą, kad pasaulio beprotybė iš tikrųjų turi priežastį. Priežastis ta, kad tokio pasaulio pageidauja valdantieji. Taip yra vykdoma jų visuotinės diktatūros programa.

Pamažėle man pavyko pamatyti nepaprastą paveikslą, paslėptą už kasdienybės fasado. Šioje knygoje aš papasakosiu jums apie milžinišką šuolį į kitą sritį, į tikrovę, kurią aplankyti gali tik vienas kitas.

Apie savo kelionės pradžią kalbėjau knygoje „Pasakojimai iš laiko kilpos“ (*Tales from the Time Loop*). Apibendrinamas jos turinį galiu pasakyti, jog per aiškiaregį gavau informaciją, kad būsiu apdovanotas